

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Атамас Віктор Вікторович

Роль політики та громадянського суспільства країн Вишеградської групи у контексті війни в Україні

УДК 32:327:45

DOI [https://doi.org/10.24195/2414-](https://doi.org/10.24195/2414-9616.2026-2.2)

9616.2026-2.2

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Атамас Віктор Вікторович
аспірант кафедри філософії, соціології та політології
Державного торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, Київ, Україна
ORCID: 0009-0009-6149-9582

У цій статті розглянуто співробітництво України з державами Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина), яке має тривалу історію та ґрунтується на міцній юридичній основі. Досліджено основні етапи його розвитку, які умовно поділяються на два ключові періоди: 1990–2021 роки та 2022–2025 роки. У першому періоді відносини формувалися через двосторонні угоди про добросусідство, дружні відносини, співробітництво та транскордонне регулювання. Документи мали переважно технічний характер, регламентували прикордонні процедури, економічну та культурну взаємодію, але не передбачали ефективних механізмів реалізації політичних або стратегічних завдань. Декларації формату Вишеградська група та Україна підтримували європейську інтеграцію, проте не мали обов'язкової юридичної сили. У другому періоді співробітництво України з державами Вишеградської групи стало більш структурованим і юридично визначеним. Укладено нові двосторонні угоди, що передбачають конкретні зобов'язання сторін у сферах безпеки, оборонного партнерства та політичного діалогу. Крім того, Україна активно бере участь у багатосторонніх програмах транскордонної співпраці, зокрема в рамках Європейського Союзу, що створює правову основу для реалізації проєктів економічного, соціального та інфраструктурного розвитку. Такий підхід сприяє практичній імплементації політичних домовленостей, зміцненню партнерства та посиленню міжнародної легітимності дій України у регіоні. Проаналізовано позиції урядів країн Вишеградської групи щодо інтеграції України до НАТО та Європейського Союзу, які залишаються неоднорідними. Польща традиційно активно підтримує європейську та євроатлантичну інтеграцію України, хоча суспільна думка може відрізнятись. Чехія демонструє варіативність позиції залежно від внутрішньополітичної ситуації. Словаччина формально підтримує європейський курс України, але стримано ставиться до поглиблення оборонного співробітництва, тоді як Угорщина займає більш обережну позицію та використовує політико-правові механізми для обмеження інтеграційних процесів. Особливу увагу приділено ролі громадянського суспільства країн Вишеградської групи, яке відіграє важливу роль у підтримці України. Зокрема, організовуються ініціативи з надання гуманітарної допомоги, забезпечення житлом, транспортом, медичною та психологічною підтримкою для вимушених переселенців. Найбільш структурованими ці процеси були у Польщі та Чехії, тоді як у Словаччині та Угорщині допомога мала більш локальний характер.

Ключові слова: Вишеградська група (В4), Україна, двосторонні угоди, транскордонне співробітництво, європейська інтеграція, НАТО, безпека та оборонне партнерство, гуманітарна допомога, громадянське суспільство, правова основа.

Вступ. Співробітництво України з державами Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина) має глибоку історичну та правову основу, що формувалася на тлі європейської та євроатлантичної інтеграції України. Воно включає двосторонні та багатосторонні угоди, політичні декларації та транскордонні програми, які регулюють економічну, безпекову, культурну та гуманітарну взаємодію. Особливу роль у підтримці України під час війни відіграє громадянське суспільство країн В4, що забезпечує гуманітарну допомогу, соціальну підтримку та зміцнює міжнародну солідарність.

Мета та завдання. Метою цієї статті є аналіз ролі політики та громадянського суспільства Вишеградської групи у підтримці України в умовах війни, зокрема їхнього впливу на міжнародну солідарність, гуманітарну допомогу та безпекову співпрацю. Завдання полягають у визначенні ключових

напрямів взаємодії, оцінці ефективності політичних рішень і громадських ініціатив, а також виявленні викликів і перспектив подальшої підтримки України з боку країн Вишеградської четвірки.

Методи дослідження. У статті використано формально-юридичний метод для аналізу нормативно-правових актів і політичних рішень країн В4 щодо України. Діалектичний метод застосовано з метою виявлення динаміки змін та суперечностей у взаємодії політики й громадянського суспільства. Метод спостереження дозволив оцінити практичну реалізацію ініціатив і реакцію суспільства. Порівняльний політико-правовий метод використано для зіставлення підходів країн Вишеградської четвірки та визначення їхніх спільних і відмінних рис.

Результати. Співробітництво України з державами Вишеградської групи, до яких входять Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина, має

значну історичну та сучасну юридичну основу, яка формується на тлі процесів інтеграції України у європейські та євроатлантичні структури та відповідно до міжнародно-правових зобов'язань. Формально-юридичний аналіз нормативно-правової бази таких відносин дозволяє виявити правові механізми, що визначали розвиток співпраці, а також оцінити ефективність існуючих угод і документів. Особливу увагу заслуговує аналіз розвитку цієї правової бази у двох історичних періодах: від 1990-х до 2021 року, коли правові механізми набували початкової форми, та період 2022–2025 років, коли зміни у безпековому середовищі призвели до появи нових юридичних актів безпосередньої дії.

Початковий період взаємодії між Україною та державами В4 характеризується підписанням низки двосторонніх договорів про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. Такі документи встановлювали правові рамки мирного співіснування, визначали процедури перевірки та взаємодії на кордонах, а також створювали умови для правоохоронної взаємодії у сферах, що не мали експліцитної політичної напруги. Особливе значення мала угода між Україною та Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво 1992 року, а також суміжні договори про правовий режим кордонів 1992–1993 років, які регламентували функціонування пунктів пропуску та транскордонний рух [20].

Для інших країн В4, таких як Чехія, Словаччина та Угорщина, були підписані аналогічні угоди про співробітництво у сферах безпеки, економіки та культури [17]. Ці документи мали характер міжнародних договорів, обов'язкових для сторін після ратифікації парламентами, однак переважно носили технічний характер і не передбачали політичних чи стратегічних зобов'язань.

Юридична сила таких актів проявлялася у їхній обов'язковості для сторін, проте відсутність детальних механізмів виконання обмежувала практичну реалізацію політичних положень. Вони забезпечували стабільну основу для двосторонніх відносин, регулюючи ключові прикордонні та правоохоронні аспекти, але не охоплювали сферу безпеки або стратегічної підтримки, що стало особливо актуальним у період після 2014 року [18]. Політичні декларації формату В4 та Україна, що з'явилися з кінця 1990-х років, підтверджували підтримку реформ та європейської інтеграції України, однак юридичної сили вони не мали і не передбачали конкретних механізмів реалізації.

Наступний етап розвитку правової бази регулювання співробітництва з В4 в Україні починається з середини 2000-х років, коли у форматі В4 та Україна почали проводитися регулярні політичні консультації та безпекові обговорення. Хоча Вишеградська група не має юридичного статусу сторони

багатосторонніх угод, її декларації та спільні документи відігравали важливу роль у формуванні спільної позиції щодо безпеки та реформ у Центральній та Східній Європі [8].

У 2014–2015 роках, після початку агресії країною-агресором росією [23] проти України, співробітництво з країнами В4 стало більш вираженою платформою політичної підтримки. Представники урядів В4 підтвердили підтримку територіальної цілісності України та закликали до виконання Мінських домовленостей, що створювало основу для подальшого правового розвитку, хоча сам по собі політичний контекст не створював обов'язкових юридичних зобов'язань [4].

Станом на початок 2022 року існувала чітка політична традиція співпраці України з окремими країнами В4 у рамках багатосторонніх та двосторонніх актів, однак юридична база залишалася переважно декларативною і технічною. Повномасштабне вторгнення росії у 2022 році стало поворотним моментом, і правове регулювання співробітництва України з окремими країнами В4 значно активізувалося. Нова фаза включала підписання двосторонніх угод у сфері безпеки та довгострокової підтримки, що мають юридичну силу та конкретизують обов'язки сторін.

Так, 8 липня 2024 року Україна та Польща підписали угоду про співробітництво у сфері безпеки, яка визначає рамки партнерства щодо підтримки обороноздатності, політичного діалогу та сприяння відбудові й співробітництва у різних сферах [27].

Аналогічна угода з Чехією, підписана 18 липня 2024 року, містить положення про безпеку та довгострокову підтримку, зобов'язуючи сторони до конкретних дій у сфері оборонного співробітництва та політичних консультацій [28]. Ці угоди створюють юридично обов'язкові рамки для співпраці у сфері безпеки та посилюють міжнародну легітимність українських дій.

Поряд з безпековими угодами двостороннього характеру, Україна бере участь у міжнародних програмах транскордонної співпраці, що охоплюють також держави В4, зокрема у рамках програми Interreg. Ці програми базуються на нормативно-правових актах Європейського Союзу та створюють юридичні підстави для багатостороннього співробітництва у сферах економіки, соціального розвитку та інфраструктури [22]. Такі правові механізми мають обов'язкову силу для учасників і визначають процедури реалізації проектів, фінансування та звітності, що забезпечує практичну реалізацію політичних декларацій у конкретні дії.

Оцінка нормативно-правової бази співробітництва України з В4 демонструє декілька ключових тенденцій. Перш за все, початковий період характеризувався документами технічного та декларативного характеру, що забезпечували стабільність відносин, але не містили механізмів виконання політичних положень. По-друге, з 2014 року і осо-

бливо після 2022 року цей баланс зміщується в бік створення юридично обов'язкових актів із визначеними зобов'язаннями сторін, що стосуються безпеки, оборонної співпраці та програм розвитку. Проте залишається проблемою відсутність формального багатостороннього договору В4 та Україна, який мав би юридично обов'язкову силу для всіх учасників групи [21].

Також важливим питання є ставлення держав-членів Вишеградської групи до ідеї вступу України до НАТО та Європейського Союзу, оскільки, це є важливим елементом оцінки зовнішньополітичної ситуації в Центральній Європі, що впливає на правове регулювання міжнародних процесів.

Почати варто з основоположних офіційних декларацій НАТО про відкриті двері відповідно до статті 10 Вашингтонського договору, яка передбачає можливість вступу «європейської держави, що здатна сприяти принципам договору», до Альянсу [9]. Рішення про те, вступати Україні до НАТО чи ні, належить виключно народу України та його легітимно обраним органам влади.

Позиції урядів і парламентів Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини формуються під впливом геополітичних, внутрішніх політичних та соціальних факторів і неоднорідно відображаються в офіційних заявах, резолюціях та законодавчих ініціативах. Тому через регіональну близькість необхідно уважно відстежувати офіційні позиції цих урядів та парламентів, щоб розуміти їхню політичну лінію та можливі впливи на регіональні процеси.

Польща традиційно є одним із найактивніших прихильників інтеграції України у європейські та євроатлантичні структури. Польський уряд неодноразово підкреслював, що Україна має повне право на визначення свого шляху і на європейську та НАТО інтеграцію. Проте внутрішня суспільна думка в Польщі за останні роки змінилася: опитування 2025 року засвідчило, що більшість поляків висловлюється проти приєднання України до НАТО та до ЄС, з приблизно 37% підтримки членства в НАТО і 35% – в ЄС, тоді як проти – по 42% опитаних [24]. Ці дані відображають розрив між офіційною позицією уряду та суспільним настроєм, що має значення для формування законодавчих ініціатив у Сеймі та Сенаті Польщі щодо подальшої підтримки України на міжнародній арені.

У Чехії позиція офіційної влади щодо України та її інтеграції до західних інституцій переживає трансформацію під впливом внутрішньої політики. До 2025 року чеські уряди під керівництвом попереднього прем'єр-міністра Петра Фіали демонстрували порівняно позитивне ставлення до європейської інтеграції України й підтримували санкції проти росії, що пов'язано із загальною політикою ЄС. Однак з кінця 2025 року, після повернення до влади Андрєя Бабіша, уряд зайняв більш стриману позицію: він відмовився підтримати великий пакет

допомоги Україні, а його участь у голосуваннях ЄС щодо фінансової підтримки Києва була мінімальною або відкладеною на пізніший термін, що свідчить про перегляд пріоритетів зовнішньої політики Праги [1]. Такі кроки уряду свідчать про наявність законодавчих і політичних ініціатив у парламенті Чехії, які прагнуть зменшити фінансове і військове співробітництво із Україною.

Словаччина є членом НАТО і ЄС, але її політичний курс у 2023–2025 роках за уряду Роберта Фіцо характеризується значною обережністю щодо питань, що стосуються України. За словами Фіцо, словацький уряд «охолоджено» ставиться до вступу України до НАТО, аргументуючи це тим, що такий крок може призвести до ескалації конфлікту та підвищення загроз безпеці регіону [29]. Водночас Фіцо висловив підтримку вступу України до ЄС, але з оголошеною необхідністю виконання всіх умов і реформ, що відповідає загальному європейському підходу, хоча є менш активною якісною підтримкою порівняно з позицією Польщі [3].

Окрім того, словацькі законодавчі та урядові рішення останніх років, включно з блокуванням участі Словаччини в європейських схемах військової допомоги Україні, підкреслюють прагматичний національний підхід, який враховує економічні й безпекові позиції Братислави [11]. Це відображає реальність, що законодавчі ініціативи та акти Словаччини щодо участі у військовому компоненті співпраці з НАТО/ЄС не підтримують активне включення України до цих структур у короткостроковій перспективі.

Найбільш радикально щодо питань вступу України до ЄС та НАТО виступає Угорщина, де законодавчі органи не лише утримуються від підтримки цих ініціатив, але й ухвалили офіційні резолюції проти вступу України до Європейського Союзу. Угорський парламент більшістю голосів ухвалив документ, у якому висловив позицію проти членства України в ЄС, аргументуючи це тим, що війна робить Україну нестійким кандидатом і що її інтеграція могла б втягнути Євросоюз у конфлікт [25].

Що стосується НАТО, угорська влада, включаючи прем'єр-міністра Віктора Орбана, досі офіційно не включала позитивне формулювання щодо підтримки вступу України до Альянсу у дипломатичні документи чи двосторонні угоди [16]. Таким чином, законодавчі і політичні рішення Угорщини не лише не підтримують, а активно стають бар'єром на шляху європейської інтеграції України.

Крім того, напруженість у відносинах між Україною та Угорщиною простежується й у енергетичній сфері. Хоча наразі нафтопровід «Дружба» не працює через обстріл країною-агресором росією, він залишається символом історично сформованих енергетичних зв'язків Угорщини з росією та її залежності від імпортованої нафти. Україна прагне диверсифікації маршрутів поставок енергоресурсів

та зменшення залежності від російських поставок у воєнний час, тоді як Угорщина традиційно орієнтується на прямі енергетичні зв'язки з Москвою, що забезпечували країні стабільне постачання та цілком відповідають її власним економічним інтересам.

Ситуація загострилася, коли угорський уряд висунув відверто політичні звинувачення на адресу Києва, стверджуючи, що Україна навмисно блокує відновлення роботи «Дружби» з політичних, а не технічних причин. Міністр закордонних справ Угорщини Петер Сійярто прямо заявив, що Угорщина тимчасово припиняє поставки дизельного пального Україні, доки транзит російської нафти через «Дружбу» не буде відновлено, назвавши дії української сторони «політичним рішенням» та «чистим шантажем».

Він стверджував, що Україна «шляхом політичного тиску намагається змусити Угорщину відмовитися від дешевих російських енергоресурсів» і порівнював такі кроки з атакою на енергетичну безпеку своєї країни.[5] Також у своїх публічних заявах угорські політики також погрожували блокувати ухвалення в ЄС важливих рішень на користь України – включно з пакетом санкцій проти Росії та значним фінансовим пакетом допомоги, якщо нафтопровід не відновить роботу, – що ще більше ускладнює двосторонні відносини і додає енергетичний вимір до політичних розбіжностей.

Такі публічні звинувачення й ультиматуми з боку Будапешта не лише загострили конфлікт між двома країнами, а й підкреслили, як енергетичні питання можуть бути використані як геополітичний важіль впливу в контексті європейської інтеграції та підтримки безпеки, що вимагає від України ще більш обережного і стратегічного підходу у зовнішній політиці.

Але у відповідь на звинувачення на провокації Українська влада наполягає, що припинення транзиту російської нафти через «Дружбу» стало наслідком пошкодження інфраструктури в результаті російських ударів, а не «політичним рішенням» Києва. Президент Володимир Зеленський і офіційні українські представники неодноразово підкреслювали, що технічні причини зупинки транспортування – наслідок війни, а ремонт може зайняти кілька тижнів, особливо в умовах бойових дій на східній ділянці країни [14].

Як висновок для вступу України до ЄС потрібна одностайна згода всіх членів ЄС, і негативні позиції окремих урядів, такі як угорська або часткові позиції в Словаччині та Чехії, можуть ускладнити або затримати процес навіть у разі повного виконання законодавчих вимог з боку України. Аналіз офіційних позицій та законодавчих рішень країн Вишеградської групи щодо вступу України до НАТО і ЄС засвідчує суттєву неоднорідність. Польща підтримує ці процеси на рівні урядової риторики, тоді як суспільна думка стає все більш скептичною,

Чехія демонструє перехід від активної підтримки до більш стриманої позиції через внутрішню політичну турбулентність, Словаччина зберігає формальну підтримку ЄС, але уникає активного просування України до НАТО, Угорщина ж виступає як відкритий опонент членства України в ЄС і не формує чіткої підтримки щодо НАТО, використовуючи законодавчі акти парламенту та урядові позиції, які прямо протидіють інтеграційним перспективам України. Але попри внутрішні політичні інтереси угорського уряду, які часто переважають регіональну солідарність та підтримку європейської інтеграції України, Угорщина продовжує виступати стратегічно важливим регіональним сусідом.

Ключовим фактором, на який уряди країн В4 не можуть дозволити собі закрити очі, є активне та організоване громадянське суспільство, що виступає рушійною силою соціальних та політичних трансформацій. Саме громадянське суспільство кожної з країн Вишеградської групи відіграло важливу роль у підтримці України. Воно проявило себе в діяльності неурядових організацій, волонтерських ініціатив та міжнародних фондів, які стали ключовими факторами підтримки українських біженців, надання гуманітарної допомоги та політичної підтримки на міжнародному рівні [13].

У Польщі громадянське суспільство мобілізувалося одразу після початку війни, створивши широку мережу підтримки українських переселенців на кордонах та у містах. Польські організації, такі як Polish Humanitarian Action, Polish Medical Mission та Polish Center for International Aid, займалися доставкою харчових та медичних вантажів, забезпеченням житлом і психологічною підтримкою українців [10].

Особливу роль відіграє Solidarity Fund PL, який через підтримку місцевих громад реалізовує гуманітарні проєкти, тренінги та консультації для внутрішньо переміщених осіб [12]. Волонтерські ініціативи, збори коштів і забезпечення логістики на кордоні з Україною демонструють високий рівень соціальної солідарності польського суспільства [15].

У Чехії громадянське суспільство активно включилося у підтримку України через місцеві та міжнародні неурядові організації. Організації реалізовували гуманітарні місії, зокрема операцію «Kyselac», доставляючи вантажі допомоги до України та забезпечуючи транспорт і житло для біженців у Чехії [7]. Інші організації, такі як Clovek v tisni (People in Need), надають юридичну, соціальну та психологічну підтримку, сприяючи інтеграції українців у чеські громади.

Крім того, координація з місцевими органами влади забезпечила створення центрів допомоги, доступ до освіти та охорони здоров'я для вимушених переселенців [2]. У Словаччині громадянське суспільство, попри обережність уряду щодо підтримки України, активно надавало гуманітарну допомогу також через неурядові організації

та волонтерські групи. Волонтерські та громадські ініціативи компенсували обмежену державну підтримку та допомагали біженцям швидко адаптуватися [6].

В Угорщині, приватні благодійні організації, численні волонтерські ініціативи та громадські рухи активно організовували збір коштів, медикаментів, одягу та інших необхідних ресурсів для переселенців з України [26]. Волонтери допомагали з житлом, транспортом, харчуванням та медичною підтримкою, забезпечуючи біженцям базові потреби у перші дні перебування в країні [19].

Як висновок, громадянське суспільство країн Вишеградської групи відіграло ключову роль у підтримці України під час повномасштабної війни, забезпечуючи комплексну допомогу українським біженцям та постраждалому населенню. У Польщі та Чехії громадські організації й волонтерські мережі були максимально структурованими й масштабними, що дозволило швидко організувати гуманітарну допомогу та сприяти інтеграції переселенців у місцеві громади. У Словаччині та Угорщині громадянське суспільство фокусувалося на оперативній підтримці, наданні першочергових ресурсів, житла та психологічної допомоги, компенсуючи обмежену державну підтримку. Попри різницю у напрямках діяльності, спільною рисою є активна участь місцевих громад і волонтерів, координація з неурядовими організаціями та міжнародними фондами, що забезпечує ефективне використання ресурсів та високий рівень соціальної солідарності. Таким чином, громадянське суспільство В4 стало не лише джерелом гуманітарної допомоги, а й чинником міжнародної солідарності, зміцнення демократичних цінностей і формування комплексної моделі підтримки України на рівні суспільства.

Висновки. Узагальнюючи, можна зробити висновок, що країни Вишеградської групи відіграють важливу роль у підтримці України в умовах війни, поєднуючи політичні рішення з активністю громадянського суспільства. Виявлено зростання рівня міжнародної солідарності, розширення гуманітарної допомоги та безпекової співпраці. Водночас зафіксовано відмінності у підходах окремих держав до підтримки України. Загалом доведено, що ефективна взаємодія політики й громадянського сектору є ключовим чинником посилення підтримки України. Тому через регіональну близькість необхідно уважно відстежувати офіційні позиції урядів та парламентів цих держав, щоб розуміти їхню політичну лінію та можливі впливи на регіональні процеси.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Le Monde. (2025, December 24). Czech Prime Minister Andrej Babiš gradually distances himself from support for Ukraine. <https://www.lemonde.fr/en/>

[international/article/2025/12/24/czech-prime-minister-andrej-babis-gradually-distances-himself-from-support-for-ukraine_6748796_4.html](https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/12/24/czech-prime-minister-andrej-babis-gradually-distances-himself-from-support-for-ukraine_6748796_4.html)

2. Clovek v tisni (People in Need). (n.d.). Legal, social, and psychological support. <https://socialngonetwork.eu/eusdr-network-ukraine>

3. Wikipedia. (n.d.). Foreign policy of Robert Fico. https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_policy_of_Robert_Fico

4. ResearchGate. (2024). How to make Ukraine's cross-border cooperation effective: Lessons from the Visegrad Four countries. https://www.researchgate.net/publication/401163582_How_to_make_Ukraine%27s_cross-border_cooperation_effective_lessons_from_the_Visegrad_Four_countries

5. Anadolu Agency. (n.d.). Hungary stops diesel shipments to Ukraine until Druzhba pipeline flow resumes. <https://www.aa.com.tr/en/energy/general/hungary-stops-diesel-shipments-to-ukraine-until-druzhba-pipeline-flow-resumes/54816>

6. Український соціум. (2025). Human Rights League, Mareena, and Sme spolu – Assistance to refugees in Slovakia. <https://ukr-socium.org.ua/archive/no-4-95-2025/ukrainian-war-migrants-in-slovakia>

7. Wikipedia. (n.d.). Institute for Liberal Studies (Czech Republic). https://en.wikipedia.org/wiki/Institute_for_Liberal_Studies_%28Czech_Republic%29

8. Visegrad Group. (2014). Joint Statement of the Visegrad Group and Ukraine 2014. <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/2014/joint-statement-of-the-141217>

9. NATO. (n.d.). NATO member countries. Article 10: Conditions for joining the Alliance. <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-member-countries>

10. Mark Baker Prague. (n.d.). Polish Humanitarian Action, Polish Medical Mission, Polish Center for International Aid – Activities supporting Ukraine. <https://markbakerprague.com/how-can-i-help-in-ukraine/>

11. Reuters. (2025, June 8). Slovakia will block EU's Russia sanctions if they harm national interests, Fico says. <https://www.reuters.com/world/pm-fico-says-slovakia-will-block-eu-sanctions-russia-if-they-harm-national-2025-06-08/>

12. Solidarity Fund PL. (n.d.). Polish solidarity fund: Humanitarian and integration assistance. <https://solidarityfund.org.ua/en/home>

13. Visegrad Project. (2024). The role of civil society in helping Ukrainian forced migrants in Visegrad countries. <https://visegrad.miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2024/12/English.pdf>

14. Reuters. (2026, March 17). Ukraine accepts EU offer to help restore Druzhba pipeline. <https://www.reuters.com/business/energy/ukraine-accepts-eu-offer-help-restore-druzhba-pipeline-2026-03-17/>

15. GLOBSEC. (2023). Ukrainian refugees in Visegrad countries. <https://www.globsec.org/sites/default/files/2023-03/Ukrainian%20refugees%20in%20Visegrad%20countries.pdf>

16. Українська правда. (2024, November 7). Zelenskyy: Agreement with Hungary lacks NATO membership support. <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/11/7/7483439/>

17. Ужгородський національний університет. (2026). Analytical materials on Ukraine's cooperation with the Czech Republic, Slovakia, and Hungary. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/2530>
18. Visegrad Fund. (2025). Visegrad Group and Ukraine: Analysis of security cooperation. https://think.visegradfund.org/wp-content/uploads/TV_Maksak.pdf
19. ZMINA. (n.d.). Volunteer networks and charitable initiatives in Hungary. <https://zmina.info/articles/gromadyanske-suspilstvo-ukrayiny-na-chetvertyj-rik/>
20. Державна прикордонна служба України. (1992). Treaty between Ukraine and the Republic of Poland on good neighborliness, friendly relations, and cooperation. <https://dpsu.gov.ua/ua/normativno-pravova-baza-respubliki>
21. InLaw Almanac. (2025). Legal framework of Ukraine's cooperation with V4: Analytical materials. https://inlawalmanac.mgu.od.ua/v33/33_2025.pdf
22. ResearchGate. (2024). Interreg cross-border cooperation programs and Ukraine's participation. https://www.researchgate.net/publication/401163582_How_to_make_Ukraine%27s_cross-border_cooperation_effective_lessons_from_the_Visegrad_Four_countries
23. Верховна Рада України. (n.d.). Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine "On repelling the armed aggression of the Russian Federation and overcoming its consequences". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-19#Text>
24. Європейська правда. (2025, June 26). Supporters of Ukraine's EU and NATO membership in Poland are fewer than opponents – Survey 2025. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/06/26/7214646/>
25. Українська правда. (2026, March 10). Hungarian Parliament adopts resolution against Ukraine's EU membership. <https://www.pravda.com.ua/news/2026/03/10/8024792/>
26. Європейська правда. (2023, June 5). Support for Ukrainian refugees by Hungarian civil society. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/06/5/7163050>
27. Vin.gov.ua. (2024, July 8). Agreement between Ukraine and Poland on security cooperation. <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/64080-prezydent-ukrayiny-volodymyr-zelenskyi-pidpysav-uhodu-pro-spivrobotnytstvo-u-sferi-bezpeky-mizh-ukrainoiu-ta-polshcheiu>
28. Міністерство оборони України. (2024, July 18). Agreement between Ukraine and the Czech Republic on security cooperation. <https://mod.gov.ua/news/z-kim-ukrayina-maye-bezpekovi-ugodi-i-shho-voniperedbachayut-royasnennya-minoboroni>
29. Українська правда. (2024, October 7). Fico informed Shmyhal of "cold attitude" toward Ukraine's NATO accession but not EU membership. <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/07/7478528/>
- babis-gradually-distances-himself-from-support-for-ukraine_6748796_4.html
2. Clovek v tisni (People in Need). (n.d.). Legal, social, and psychological support. <https://socialngonet-work.eu/eusdr-network-ukraine>
3. Wikipedia. (n.d.). Foreign policy of Robert Fico. https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_policy_of_Robert_Fico
4. ResearchGate. (2024). How to make Ukraine's cross-border cooperation effective: Lessons from the Visegrad Four countries. https://www.researchgate.net/publication/401163582_How_to_make_Ukraine%27s_cross-border_cooperation_effective_lessons_from_the_Visegrad_Four_countries
5. Anadolu Agency. (n.d.). Hungary stops diesel shipments to Ukraine until Druzhba pipeline flow resumes. <https://www.aa.com.tr/en/energy/general/hungary-stops-diesel-shipments-to-ukraine-until-druzhba-pipeline-flow-resumes/54816>
6. Ukrainskyi Socium. (2025). Human Rights League, Mareena, and Sme spolu – Assistance to refugees in Slovakia. <https://ukr-socium.org.ua/archive/no-4-95-2025/ukrainian-war-migrants-in-slovakia>
7. Wikipedia. (n.d.). Institute for Liberal Studies (Czech Republic). https://en.wikipedia.org/wiki/Institute_for_Liberal_Studies_%28Czech_Republic%29
8. Visegrad Group. (2014). Joint statement of the Visegrad Group and Ukraine 2014. <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/2014/joint-statement-of-the-141217>
9. NATO. (n.d.). NATO member countries: Article 10 on conditions for joining the Alliance. <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-member-countries>
10. Mark Baker Prague. (n.d.). Polish Humanitarian Action, Polish Medical Mission, Polish Center for International Aid – Activities supporting Ukraine. <https://markbakerprague.com/how-can-i-help-in-ukraine/>
11. Reuters. (2025, June 8). Slovakia will block EU's Russia sanctions if they harm national interests, Fico says. <https://www.reuters.com/world/pm-fico-says-slovakia-will-block-eu-sanctions-russia-if-they-harm-national-2025-06-08/>
12. Solidarity Fund PL. (n.d.). Polish solidarity fund: Humanitarian and integration assistance. <https://solidarityfund.org.ua/en/home>
13. Visegrad Project. (2024). The role of civil society in helping Ukrainian forced migrants in Visegrad countries. <https://visegrad.miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2024/12/English.pdf>
14. Reuters. (2026, March 17). Ukraine accepts EU offer to help restore Druzhba pipeline. <https://www.reuters.com/business/energy/ukraine-accepts-eu-offer-help-restore-druzhba-pipeline-2026-03-17/>
15. GLOBSEC. (2023). Ukrainian refugees in Visegrad countries. <https://www.globsec.org/sites/default/files/2023-03/Ukrainian%20refugees%20in%20Visegrad%20countries.pdf>
16. Ukrainska Pravda. (2024, November 7). Zelenskyy: Agreement with Hungary lacks NATO membership support. <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/11/7/7483439/>

REFERENCES:

1. Le Monde. (2025, December 24). Czech Prime Minister Andrej Babiš gradually distances himself from support for Ukraine. <https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/12/24/czech-prime-minister-andrej->

17. Uzhhorodskyi Natsionalnyi Universytet. (2026). Analytical materials on cooperation between Ukraine and the Czech Republic, Slovakia, and Hungary [Analytical materials]. Uzhhorod: UzhNU. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/2530>
18. Visegrad Fund. (2025). The Visegrad Group and Ukraine: Analysis of security cooperation [Analysis]. Bratislava: Visegrad Fund. https://think.visegradfund.org/wp-content/uploads/TV_Maksak.pdf
19. ZMINA. (n.d.). Volunteer networks and charitable initiatives in Hungary. Kyiv: ZMINA. <https://zmina.info/articles/gromadyanske-suspilstvo-ukrayiny-na-chetvertij-rik/>
20. Derzhavna Prykordonna Sluzhba Ukrainy. (1992). Treaty between Ukraine and the Republic of Poland on good neighborliness, friendly relations, and cooperation. Kyiv: DPSU. <https://dpsu.gov.ua/ua/normativno-pravova-baza-respubliky>
21. InLaw Almanac. (2025). Legal framework of cooperation between Ukraine and the V4: Analytical materials. Odesa: MHU. https://inlawalmanac.mgu.od.ua/v33/33_2025.pdf
22. ResearchGate. (2024). Cross-border cooperation programs Interreg and Ukraine's participation. https://www.researchgate.net/publication/401163582_How_to_make_Ukraine%27s_cross-border_cooperation_effective_lessons_from_the_Visegrad_Four_countries
23. Verkhovna Rada Ukrainy. (n.d.). On the statement of the Verkhovna Rada of Ukraine "On repelling the armed aggression of the Russian Federation and overcoming its consequences": Resolution. Kyiv: VRU. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-19#Text>
24. Yevropeiska Pravda. (2025). Supporters of Ukraine's accession to the EU and NATO in Poland are fewer than opponents – Survey. Kyiv: Yevropeiska Pravda. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/06/26/7214646/>
25. Ukrainska Pravda. (2026). Hungarian Parliament supported a resolution against Ukraine's accession to the EU. Kyiv: Ukrainska Pravda. <https://www.pravda.com.ua/news/2026/03/10/8024792/>
26. Yevropeiska Pravda. (2023). Support for Ukrainian refugees by Hungarian civil society. Kyiv: Yevropeiska Pravda. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/06/5/7163050>
27. Vinnytska Oblasna Viiskova Administratsiia. (2024). Agreement between Ukraine and Poland on security cooperation of July 8, 2024. Vinnytsia. <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/64080-prezydent-ukrainy-volodymyr-zelenskyi-pidpysav-uhodu-pro-spiv-robitnytstvo-u-sferi-bezpeky-mizh-ukrainoiu-ta-polshcheiu>
28. Ministerstvo Oborony Ukrainy. (2024). Agreement between Ukraine and the Czech Republic on security cooperation of July 18, 2024. Kyiv: MoD Ukrainy. <https://mod.gov.ua/news/z-kim-ukrayina-maye-bezpekovi-ugodi-shho-voni-peredbachayut-poyasnennya-minoboroni>
29. Ukrainska Pravda. (2024, October 7). Fico stated to Shmyhal about a "cold attitude" towards Ukraine's NATO accession, but not EU. Kyiv: Ukrainska Pravda. <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/07/7478528/>

The role of politics and civil society in the Visegrad group countries in the context of the war in Ukraine

Atamas Viktor Viktorovich

Postgraduate Student at the Department of Philosophy, Sociology and Political Science

State University of Trade and Economics
Kyoto str., 19, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0009-6149-9582

This article examines Ukraine's cooperation with the Visegrad Group countries (Poland, the Czech Republic, Slovakia, and Hungary), highlighting its long-standing history and legal foundations. The study identifies two key periods of development: 1990–2021 and 2022–2025. In the first period, bilateral agreements focused on good neighborliness, friendly relations, cooperation, and cross-border regulation, primarily addressing technical, economic, and cultural issues, but lacking mechanisms for political or strategic implementation. Declarations within the V4 and Ukraine format supported European integration but were not legally binding. In the second period, cooperation became more structured and legally defined, including agreements on security, defense partnership, and political dialogue. Ukraine also engaged in multilateral cross-border programs within the European Union framework, facilitating the practical implementation of projects in economic, social, and infrastructure development. The positions of Visegrad Group governments regarding Ukraine's integration into NATO and the EU remain varied. Poland strongly supports European and Euro-Atlantic integration, the Czech Republic's stance varies with domestic politics, Slovakia shows restraint on defense cooperation, and Hungary adopts a cautious approach using legal mechanisms to limit integration. The article further emphasizes the role of civil society, particularly in humanitarian assistance for internally displaced persons, housing, medical, and psychological support. These initiatives are most structured in Poland and the Czech Republic, while in Slovakia and Hungary, assistance is more localized and operational. The study demonstrates the evolving nature of Ukraine's regional partnerships and the practical mechanisms that underpin them.

Key words: Visegrad Group (V4), Ukraine, bilateral agreements, cross-border cooperation, European integration, NATO, security and defense partnership, humanitarian assistance, civil society, legal framework.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026